

ANGYAL ÁKOS ENDRE

MAGYARNAK LENNI KOLUMBIÁBAN

Ez a tanulmány a kolumbiai magyar diaszpóráról szól: az ott élő magyarok közösségi életéről, szervezeti működéséről és identitásmegőrző gyakorlatairól. Az American Field Service (AFS) segítségével 2022 februárjától augusztusáig cserediák voltam Kolumbiában. A 2022-es országgyűlési választások során a nagykövetségen találkoztam először a diaszpórában élő magyarokkal. Ezután több kolumbiai városban is felvettem a kapcsolatot velük. Hazatérésem után bekerültem a Mathias Corvinus Collegium (MCC) középiskolás ösztöndíjprogramjába, melynek keretében mélyebben kutathattam a kolumbiai magyar diaszpóra szervezeti és közösségi életét. A tengerentúli magyarok múltjáról és jelenéről szerteágazó szakirodalom áll rendelkezésre, azonban kifejezetten a Kolumbiában élő magyarokról lényegében nincsenek tudományosan megalapozott forrásművek, ezért is tartottam fontosnak, hogy kutatásaim eredményét publikáljam.

A háttér tanulmányaim során nagy segítséget nyújtottak többek között Torbágyi Péter, Anderle Ádám és Gazsó Dániel publikációi. Előbbi két szerző művei a Latin-Amerikában élő magyar diaszpóra fejlődéstörténetébe, múltjába nyújtanak betekintést, míg Gazsó Dániel munkássága a diaszpórakutatás fogalmi kereteit, elméleti és módszertani megközelítéseit, valamint a diaszpórák közösségek jelenkori intézményesülését és a feléjük irányuló diaszpórapolitikai gyakorlatokat mutatja be. Tanulmányom elméleti és történeti részeit elsősorban ezekre a szerzőkre alapozom.

A szakirodalom tanulmányozása mellett saját adatgyűjtést is végeztem kvantitatív és kvalitatív kutatási technikákat alkalmazva. 2023. március 7-én a „Magyarok Kolumbiában” elnevezésű Facebook-csoportban közzéttem egy 18 kérdésből álló online kérdőívet, amit április 20-ig a csoport tagjai közül 32 személy töltött ki. Ezt követően a kérdőíves kutatás eredményeire alapozottan mélyinterjúkat készítettem három személlyel, akik hozzájárultak ahhoz, hogy a tanulmányomban nevükön szólítva hivatkozhaszak rájuk. Annus Beáta 2018 óta él Kolumbiában, és 2020-tól ő a Kolumbiai Magyar Kör elnöke; Kalocsa Bernadett 2015-ben érkezett a kolumbiai Villavicenciába, ahol jelenleg a helyi magyar közösségi életet koordinálja. Jansen Rincón Kolumbiában született, 1975-ben

Budapestre költözött, egyetemi tanulmányait itt folytatta, majd a 2008-as gazdasági világválságot követően visszatért Kolumbiába, Cali városába, ahol közösségi eseményeket szervez a magyarok számára. 2022. év vége és 2024 nyara között vettem fel velük az interjúkat.

Kutatásom során az alábbi kérdésekre kerestem a választ:

- Mit tesznek a Kolumbiában élő magyarok a nemzeti identitásuk megőrzése érdekében?
- Mi a szerepe a Kolumbiai Magyar Körnek az identitás megőrzésében?
- A magyar nyelv ismeretének hiánya akadályozza-e az identitás megőrzést?
- Mi a szerepe az anyaországi támogatásnak az identitás megőrzésében?

Fogalmi keretek

Gazsó Dániel fogalmi meghatározását követve diaszpórának hívom azokat a 1) földrajzilag szétagolt, migrációs eredetű makroközösségeket, amelyek 2) az őket körülvevő társadalomba integrálódtak, de nem teljesen asszimilálódtak, és 3) szimbolikus vagy objektív kapcsolatban állnak más területeken élő, de azonos származásúnak vélt rokon közösségekkel, valós vagy elképzelt óhazájukkal vagy anyaországukkal.¹

Gazsó meghatározásának egyik legfontosabb eleme az óhaza és az anyaország megkülönböztetése. Az óhaza elsősorban a diaszpórák közösség kollektív tudatában él, míg az anyaország ezen a szimbolikus téren túl konkrét, objektív kapcsolatot ápol a határon túli nemzeti közösségekkel. Ez a kapcsolat törvényes szinten legszembetűnőbben az anyaországi felelősségvállalás alkotmányos kinyilatkoztatásában érhető tetten, amire aztán egy teljes politikai ágazat, az ún. nemzetpolitika épül.² A szimbolikus kötődésnek identitásformáló ereje van: segíti a kulturális hovatartozás fenntartását, így az anyanyelv és kultúra megőrzését, ünnepek, szokások megtartását, hagyományos ételek és italok fogyasztását, vagy akár diaszpóraszervezetek létrehozását. Az objektív kapcsolatok olyan konkrét intézkedésekben érhetők tetten (fórumok, törvények, programok, anyagi támogatások), amelyek közelebb hozzák a diaszpórában élőket az anyaországhoz.

1 Gazsó Dániel: An Endnote Definition for Diaspora Studies. *Minority Studies*, 2016. 18. 161–182.

2 Gazsó Dániel – Jarjabka Ákos – Palotai Jenő – Wilhelm Zoltán: Diaspora Communities and Diaspora Policies. The Hungarian Case. *Population Geography: A Journal of the Association of Population Geographers of India*, 2019. 41 (1). 23–34.

A migrációs eredet kritériuma különbözteti meg a legjobban a diaszpóráközösségeket (lásd kolumbiai magyar diaszpóra) az őshonosnak nevezett etnikai és nemzeti kisebbségektől (lásd a történeti Magyarországtól elcsatolt területeken élő magyar közösségek).³ A diaszpóráközösségeknél a kollektív emlékezetben megjelenő migrációs folyamatok, míg az őshonosnak titulált közösségeknél a helyben maradás, a szülőfölddel való kapcsolat és a lakóhelyhez köthető történelmi múlt ereje a meghatározó.

A diaszpórák kialakulásában fontos szerepet játszik továbbá az idő, hiszen a társadalmi integráció és az etnikai határmegtartás nem egyik napról a másik napra történik. Mindezek fényében a következőkben a Kolumbiában élő magyar diaszpóráközösség kialakulását ismertetem röviden.

A kolumbiai magyar diaszpóra kialakulásának története

A Kolumbiában élő magyar közösség kialakulásának okai Magyarország modern kori történelmében keresendők. A háborúk, egymást követő rezsimváltások és gazdasági válságok által kiváltott emigrációs hullámok következtében százezrek vándoroltak Latin-Amerikába, és a kontinens országaiban kezdtek új életet. Ők és leszármazottaik az őket körülvevő társadalmi környezet hatásainak függvényében megőrizték származástudatukat, generációról generációra átadva az etnikai határok fenntartásának igényét.

A régmúltba tekintve, Kolumbiában elsőként 1536-ban jártak magyar zsoldosok. Ezután sokáig nem volt számottevő a magyar jelenlét. A 19. század folyamán is csak szórványosan érkeztek magyarok Kolumbiába, és az első világháború után megélnélkülő európai vándormozgalmak számára sem volt ez az ország különösebb vonzó. Az 1920-as évek elejétől vette kezdetét a lassú magyar beszivárgás, többek között az alacsony földárak miatt.⁴ A Nagy Háború utáni bevándorlás adott lehetőséget diaszpórikus magyar közösségek kialakulására.

Az 1922-es kolumbiai bevándorlási törvény a letelepedést könnyítő gazdasági intézkedésekkel, utazási és szálláskedvezményekkel próbálta ösztönözni a bevándorlást. Ez vonzóvá tette az országot az utódállamokból kivándorló magyarok számára. A

3 Az őshonos magyar kisebbségi közösségek kialakulásáról lásd Gazsó Dániel: Volt egyszer egy Trianon. *Valóság*, 2015. 58 (8). 70–88.

4 Torbágyi Péter: *Magyar vándormozgalmak és szórványközösségek Latin-Amerikában a második világháború kitöréséig* (doktori értekezés). Szegedi Tudományegyetem: Szeged, 2007. Letöltés helye: doktori.bibl.u-szeged.hu; letöltés ideje: 2024. 09. 10.; Torbágyi Péter: *Magyar kivándorlás Latin-Amerikába az első világháború előtt*. Szegedi Tudományegyetem: Szeged, 2009.

kolumbiai magyarság nagy része a fővárost, Bogotát és a kisebb, de fejlettebb vidéki városokat, Medellínt, Barranquillát, valamint Calit választotta lakóhelyéül.⁵ Ezt az állítást az általam készített online kérdőív is alátámasztja, amelynek eredményeit külön fejezetben ismertetem majd a tanulmány végén.

Az 1920-as évek gazdasági világválsága Kolumbia fejlődését is visszavetette, és az ott élő magyarok életkörülményei megromlottak. Ennek ellenére a magyar bevándorlás tovább folytatódott. Egy 1936-ban kiadott, a letelepedést megnehezítő rendelet azonban jelentősen csökkentette a bevándorlás mértékét. Az egyre gyakoribbá vált visszavándorlások, valamint a felgyorsuló kulturális beolvadás folyamata tovább szűkítette a magyarok létszámát az országban.⁶

A második világháború alatt, illetve az azt követő években más országokkal összevetve kevés bevándorló érkezett Kolumbiába. Ennek legfőbb oka a szigorú bevándorlási szabályozás volt, amelyet a kolumbiai kormány csak 1952-ben enyhített. Az azt megelőző évtizedekben magyarok is csekély számban érkeztek csupán, főképp a zsidótörvények következtében. 1955-ig alig 150 magyar telepedett le az országban, háromnegyedük a fővárosban.⁷

Az alacsony létszám ellenére a közösség tagjai ma is őrzik ennek az időszaknak az emlékét. Annus Beáta az interjúban elmondta, hogy *„több Kolumbiában élő magyar elődje ebben az időszakban vándorolt ki az országba, és alapított itt családot. [...] Meg ugye még nálunk arról is van szó, hogy az első és második világháborúban az ő elődjek érkeztek Magyarországról. Általában az volt, hogy Argentínába érkeztek, és akkor onnan kellett továbbmenni.”* A Latin-Amerika más országaiba felerősödött magyar bevándorlás oka az elsődleges célország, az Amerikai Egyesült Államok bevándorlást szigorító rendelkezései voltak, amelyeket még az 1920-as években vezettek be. Ezért sokan Brazíliába, Argentínába és Venezuelába vették az irányt, majd onnan – mint arra a fent idézett interjúalanyom is utalt – egyesek továbbvándoroltak a kontinens más országaiba, többek között Kolumbiába is. Ezt a hosszú időn át tartó vándorlási, letelepedési folyamatot jól illusztrálja Flandorffer Péter története is, akivel Kolumbiában ismerkedtem meg. Ő így emlékezett vissza erre az időre: *„1949-ben érkeztem Argentínába egy hajón az édesapámmal. Onnan vándoroltunk tovább, és végül 1959-ben Kolumbiában telepedtünk le.”*

5 Szondi Ildikó – Seres Alíz Ivett: Tengerentúli magyarok. *Acta Universitatis Szegediensis: forum: acta juridica et politica*, 2011. (1) 2. 169–200. Letöltés helye: acta.bibl.u-szeged.hu; letöltés ideje: 2024. 09. 10.

6 Torbágyi Péter: *Magyarok Latin-Amerikában*. A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága: Budapest, 2004.

7 Anderle Ádám: Magyarok Latin-Amerikában. *Rubicon*, 2008. 19 (1). 70–71; Anderle Ádám (szerk.): *Tanulmányok a latin-amerikai magyar emigráció történetéből*. Hispania Kiadó: Szeged, 1999.

A kolumbiai magyar diaszpóra 20. századi fejlődéstörténetének talán legfontosabb időszaka az 1956-os magyarországi forradalom utáni évekre tehető. A latin-amerikai kormányok és a közvélemény, valamint az emigrációban élő magyarok is lelkesedtek az óhazában kitört forradalomért. Szovjetellenes akciókat és a magyarok melletti tüntetéseket szerveztek az egész térségben. A forradalom leverése után a menekültek befogadására került a hangsúly. Brazília és Argentína 3000, Venezuela 1500, Peru és Chile 1000 menekült befogadását vállalta. Kolumbia Peruhoz és Chiléhez hasonlóan 1000 főt tervezett befogadni, azonban 1958-ig csak 215 magyar érkezett. A menekültek fele szakmunkás, fele földműves és diplomás szakember volt. Az 1956-os forradalom hatása a mai napig érezhető a kolumbiai magyarok körében.⁸

Annus Beáta elmondása szerint *„a kolumbiai magyar közösség többsége vagy a 80 év feletti, idős korosztályból származik, vagy már Kolumbiában született”*. Az 1956-os forradalom következtében sokan menekültek Latin-Amerikába, és az ő leszármazottaik alkotják a diaszpóra jelentős részét. Ahogy Beáta fogalmaz: *„Sokan a családi emlékekből őrzik a magyar identitást, mások már inkább kolumbiainak érzik magukat.”* Jansen Rincón is alátámasztotta ezt: *„Nem egyszerű az új tagok felkutatása, mert sokaknak a szülei, a nagyszülei nagyon régen jöttek Kolumbiába. Az első világháború, a második világháború, az '56-os események után jöttek Kolumbiába. És azt tapasztaltunk, hogy ők többnyire átálltak a kolumbiai mentalitásra, a kolumbiai életmódra, nem nagyon próbálták őrizni a magyar hagyományokat. Viszont az is megfigyelhető, hogy az utóbbi években kalandvágyból vagy munkalehetőségek miatt megint sokan költöznek ki.”* Az újonnan érkezők között van olyan is, akit a szerelem vezérelt. Beáta például azért választotta Kolumbiát, mert itt találta meg élete párját: *„A férjem kolumbiai, és így vált Kolumbia az én második otthonom.”*

Diaszpórában a közösségépítés egyik legfontosabb pillére a létszám. Minél nagyobb egy közösség, annál erősebbnek tűnik kívülről és belülről nézve is. A migrációs eredetű magyar diaszpórák közösségek pontos számszerű meghatározását azonban több tényező is nehezíti, mint a népszámlálási adatok hiányossága, az etnikai rejtőzködés, vagy a migrációról, be- és kivándorlásról meglévő statisztikai adatok megbízhatósága. E tekintetben csak a szakmai becslésekre hagyatkozhatunk, amelyek a különböző módszertanok következtében igen eltérők lehetnek.⁹

⁸ Uo.

⁹ Gázsó Dániel: *Orthon és itthon. A magyar diaszpóra és anyországa*. Gondolat Kiadó: Budapest, 2022.

A kolumbiai magyar diaszpóra jelenlegi létszámát illetően az alábbi adatokra leltem:

- A Szondi Ildikó és Seres Alíz Ivett által publikált, *Tengerentúli magyarok* című dokumentumban 2002-ben a Kolumbiában élő magyarság létszáma 100 családra tehető. Azt azonban nem tudjuk, hogy a szerzők egy családra hány fővel számoltak.¹⁰
- A Wikipedia a Datosmacro.com oldalra hivatkozva 310 főre becsüli a kolumbiai magyar diaszpóra létszámát. Az oldal azonban nem pontosítja a becslés idejét.¹¹
- Annus Beáta interjúalanyom az alábbiakat mondta a kolumbiai magyar diaszpóra létszámáról: „Körülbelül 400 kolumbiai magyar van kinn, akiknek a 70 százaléka az, aki vagy már kint született, vagy a nagyon idős korosztályhoz, a 80 fölöttiekhez tartozik, akiknek ki kellett menekülniük.”

A Kolumbiában élő magyarok létszáma ugyan alacsony, de ez nem jelenti azt, hogy az ott élők ne alkotnának közösséget, illetve ne törekednének arra, hogy nemzeti identitásukat, valamint a magyar nyelvet és a kultúrát fenntartsák, ápolják. Ebben a közösségfenntartó tevékenységben kiemelten fontos szerepet tölt be a Kolumbiai Magyar Kör, amelyet a következő fejezetben ismertetek.

A Kolumbiai Magyar Kör

A 20. század végén megsokszorozódott azoknak a diaszpóraszervezeteknek a száma, amelyek régebben működő szervezetek egyesülésével jöttek létre. Az ezredfordulót követően pedig több ernyőszervezet is megalakult, amelyek regionális szinten hivatottak összetartani a külföldön élő magyar közösségeket. Ilyen ernyőszervezet a 2004-ben létrehozott Latin-amerikai Magyar Országos Szervezetek Szövetsége (a továbbiakban LAMOSZSZ), amelynek tagja a Kolumbiai Magyar Kör (Círculo Húngaro de Colombia, a továbbiakban KMK) is.

A KMK az egyik legfiatalabb, magyarokat összefogó diaszpóraszervezet a térségben. Megalapításának ötlete 2020-ban született meg, amikor dr. Beck András konzul felkereste Annus Beátát, és megkérdezte tőle, hogy lenne-e kedvük egy nonprofit szervezet létrehozásához, ami a helyi közösség összefogása mellett népszerűsíthetné a magyar kultúrát, hagyományokat és a nyelvet. A felkérésre Annus Beáta igent mondott, és

10 Szondi–Seres, 2011. *Tengerentúli magyarok*, i. m.

11 Inmigración húngara en Colombia. In: *Wikipedia, la enciclopedia libre*. Letöltés helye: <https://es.wikipedia.org>; letöltés ideje: 2022. 02. 03.

elkezdődtek a szervezet kolumbiai bejegyzéséhez szükséges adminisztrációs folyamatok. A KMK 12 alapító taggal, titkárral, alelnökkel kezdte meg a működését 2020. november 19-én (a pandémia közepén!). A KMK honlapján a következőképp fogalmazták meg a szervezet küldetését: *„Közösségi kapcsolatok kialakítása és erősítése a kolumbiai magyar diaszpóra számára, identitásunk, gyökereink és hagyományaink megőrzése mellett.”*¹² A szervezethez a megalakulását követő években több mint százan csatlakoztak a helyi magyar közösségből.

A KMK nem sokkal létrejötte után belépett a már említett LAMOSZSZ-ba, mint az első és máig egyetlen kolumbiai szervezet. Ezzel hétére bővült az ernyőszervezet tagországainak száma, amelynek missziója a Latin-Amerikában működő magyar szervezetek összefogása, közösségi tevékenységeik összehangolása, valamint a helyi igények közvetítése az anyaország kormányra felé.¹³

A KMK mindenkit szívesen fogad rendezvényein, aki a helyi magyar közösség, illetve tágabb értelemben a magyar kultúra iránt érdeklődik. Különböző médiafelületeken (Facebook, Instagram stb.) és a LAMOSZSZ felületein keresztül próbálja megszólítani, elérni az embereket. Ez nem egyszerű feladat, mert a kolumbiai magyarság többsége az idősebb korosztályhoz tartozik, kevésbé használják az internetet és a közösségi médiát. Annus Beáta éppen ezért személyes kapcsolatfelvétellel is igyekszik népszerűsíteni a közösségi programokat. A medellíni magyar napok alkalmával például sikerült hat családdal felvenni a kapcsolatot, akik évtizedek óta ugyanabban a városban éltek anélkül, hogy tudtak volna egymásról. A közösségépítést nehezíti Kolumbia mérete is: közel 1,2 millió négyzetkilométer, ezzel Latin-Amerika ötödik legnagyobb területű országa. Az országot keresztülszelő Andok hegységen átkelni 17 óráig tart autóbusszal, repülővel pedig drága. Mindezek következtében a közösségépítés talán leghatékonyabb módszere a körutak szervezése. *„Tehát eljutni egyik városból a másikba nagyon költséges. Az meg, hogy nekünk egy saját székhelyünk legyen, nem annyira megvalósítható. [...] Az egyik helyen 20-an vannak, a másikban 30-an, a harmadikban 40-en, tehát összehozni egész Kolumbia magyarságát, azt nagyon nehéz, ezért inkább a körutakon keresztül zajlik a közösségépítés”* – magyarázta el Annus Beáta. Az ország földrajzi adottságai miatt nehéz a tagoknak a Villa de Leyva-i KMK-központba vagy Bogotába utazni, ezért a vezetőség megy és keresi fel a magyarokat szerte Kolumbiában. Így 2023-ban a szervezet vezetősége a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatásával egy közösségépítő körutazás keretében több városba is ellátogatott. Az első állomás Caliban volt, onnan mentek tovább Medellínbe, ahol *„volt*

12 A KMK honlapja: circulohungaro.com; letöltés ideje: 2024. 09. 10.

13 A LAMOSZSZ honlapja: lamoszs.com; letöltés ideje: 2024. 09. 10.

a borkóstoló, ami korábban még nem volt, merthogy újdonságként vannak már tokaji borok, itt Kolumbiában már forgalmazzák őket, lehet venni” – mondta Beáta. A körutazás harmadik állomása Villavicencio volt: „Ahol kenyérsütést tartottunk, amire eljutott a nagykövet asszony is, mert éppen arra volt egyébként dolga, a Petőfi-emlékév miatt egy hatalmas sziklát adtak át ott, az egyik telken, pont egy magyarnál, úgyhogy oda ő is eljött.” Az utolsó állomása a közösségépítő körutazásnak Santa Marta volt, ahol kolbásztöltést tartottak. „Villás Gyuri bácsi tiszteletére szerveztük ezt az eseményt. Ő egy kolbásztöltő volt Bogotában. Készült róla dokumentumfilm. Gyuri bácsi ’56 után menekült ide, és sajnos nem jutott már vissza Magyarországra az életében, pedig ez volt a filmben, a dokumentumfilmben végig, hogy akkor segítettünk Gyuri bácsinak visszajutni Magyarországra, de nem sikerült, a lányának sem sikerült azóta még. A filmrendezővel és a rendezőasszisztenssel közösen szerveztük Gyuri bácsi tiszteletére a kolbásztöltést Santa Martán. Csak azt felejtettük el, hogy itt harminc fok van meg trópusi időjárás, tehát nem olyan, mint otthon a kolbásztöltés egy februári hideg téli napon. De így is finom lett minden” – számolt be az eseményről Beáta.

A KMK éves tagdíjat kér a tagoktól, amiért cserébe többek között nyelvórákat nyújt. Ezek igen közkedveltek. 2021-ben például egy hét kivételével minden héten volt magyaróra. Az órákat gyerekeknek, kezdőknek és haladóknak külön csoportokban tartják. 2021 februárjában megalakult a Kolumbiai Magyar Ifjúsági Klub (KOMIK), amely a KMK-n belül működik, és a Diaszpóra Projekt Hálózat is támogatja.¹⁴ A KOMIK a nyelvórák mellett Magyarország-ismereti órákat is tart a fiatalabb korosztálynak, valamint Beáta elmondása szerint zeneoktatással is foglalkozik. „Schobert Tamás karnagy és kollégája, Kiss Ágnes mesemondó a pandémia alatt online tanították a mi gyerekeinket a Kodály-módszerre és a népi hagyományokra. Ez nagyon jól működött. Szeretnénk minél nagyobb hangsúlyt fektetni a jövő generációjára, őket megtanítani magyarul, vagy legalább egy kis magot elhinteni bennük. A többi dél-amerikai országgal összevetve, ahol többen élnek magyarok, és a közösségben már csecsemőkorban vagy már az anya pocakjában hallják a magyar nyelvet, itt Kolumbiában a magyar nyelv átadása nagy kihívást jelent.”

A személyes mellett online csapatépítés is zajlik Kolumbiában, például a társasjátékestek keretében. Az ország előbb részletezett földrajzi adottságai miatt igény van egy jól működő és fenntartható virtuális központra, ahol akár autodidakta módon lehet tanulni, új ismeretekre, magyarnyelv-tudásra szert tenni. Ennek a kiépítése jelenleg is zajlik. „Egy ilyen virtuális központ innovatívabb dolog lenne az egész régióban. A többi országban a szervezetek főleg a személyes találkozókra vannak berendezkedve, ami teljesen jó [...] mi is ezt akarjuk csinálni, csak a nagy távolságok miatt mi ilyen hibrid módon is szeretnénk közösséget építeni” – mondta Beáta.

14 A Diaszpóra Projekt Hálózat honlapja: diaszporaprojekt.org; letöltés ideje: 2024. 09. 10.

2022 szeptemberében a bogotái és környékbeli magyarok megalapították a magyar nyelvű kórust. Kéthetente találkoznak, és magyar nyelvű dalokat gyakorolnak be, majd felveszik videóra. Emellett 2019-ben, még a KMK megalakulása előtt, Annus Beáta szervezett egy hétnapos tábort, kifejezetten a magyar származású gyerekeknek. Ez a tábor jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a kolumbiai magyarokat összefogó KMK létrejöhessen. *„Azt mondták a szülők, hogy hát ilyen táborokat évente, rendszeresen kellene tartani, és hát így sikerült rendszeresíteni, hogy létrejött ez a szervezet. [...] Erre azért is volt szükség, hogy a hagyományörzésre, a magyar nyelv megőrzésére, tehát ezekre a kulturális dolgokra tudjunk pályázati pénzt kérni a magyar államtól”* – fejtette ki Beáta.

A 2019-es tábor nagy sikere után a KMK 2022. március végén lovas tábort is szervezett az egyesület székhelyén, Villa de Leyvában. Annus Beáta fontosnak tartja, hogy a programokon családias legyen a hangulat, meg tudják őrizni a hagyományokat, és törekedjenek arra, hogy minél többet beszéljenek, írjanak, olvassanak a fiatalok magyar nyelven. A Kör könyvtára és a nagykövetségen található Márai Sándor-könyvsarok kiváló lehetőséget kínál erre. *„Ami nekem és sokunknak hiányzik egyébként, azok a könyvek, tehát hogy magyar könyvet tudjunk olvasni, én nagyon szeretek magyarul olvasni. De van már könyvtárunk, úgyhogy ott vannak azért magyar könyvek, és ez folyamatosan bővül, meg kapunk adományokat, meg kapunk mindenféle segítséget”* – fejtette ki Beáta.

A KMK 2022-ben vásárolt egy „vándorbográcsot”, amelyhez az egyik tag felajánlása-ként negyven darab, a Kör logójával díszített tűzzománcos tányér érkezett. Ez a bogrács azóta a nagyobb városok magyar közösségei között vándorol. A bográcsosítások nagyszerű alkalmat nyújtanak a közösségépítéshez. Ám a gulyásleves készítése okoz némi nehézséget, ahogyan Beáta fogalmazott: *„Teljesen más egy gulyásleves a kolumbiai marhahússal, hiszen az azért sokkal keményebb, mint a magyarországi. Az örölt pirospaprikát mindig megoldjuk, azt mindig hozunk a kis csomagjainkban Magyarországról. [...] A lényege, hogy elvittük a nagy bográcsot Caliba, ahol az ottani magyarok tényleg életükben először láttak bográcsot. Ugyan már hallottak a híres bográcsról, de akkor ott végre fizikailag is láttak, és akkor egy nagy főzést tartottunk.”* Kalocsa Bernadett is kiemelte a bogrács eszmei értékét: *„2022 óta már háromszor bográcsoltunk. A villavicenciói magyarok nagyra értékelik ezeket a bográcsosítással egybekötött összejöveteleket, szeretik a magyar hangulatot, mindig tanulnak valamit, vagy régi emlékeket ébreszt fel bennük.”*

Az anyaországi támogatások fogadtatása Kolumbiában

A határon túl élő magyarok iránt érzett anyaországi felelősség merőben más volt régen, mint most. A rendszerváltás után, az 1989. október 23-án hatályba lépett új alkotmány a következőképpen fogalmaz: „*A Magyar Köztársaság felelősséget érez a határain kívül élő magyarok sorsáért, és előmozdítja a Magyarországgal való kapcsolatuk ápolását.*”¹⁵ Ezzel elkezdődött az újkori nemzetpolitika.

Az 1989-es rendszerváltást követően kialakult nemzetpolitikai gyakorlatok elsősorban a szomszédos országokban élő őshonos kisebbségi közösségek felé irányultak. Nagy változást jelentett a migrációs eredetű diaszpórák közösségek életében a 2010-es országgyűlési választás, ahol a Fidesz–KDNP pártszövetség elnyerte a kétharmados többséget a parlamentben. Így az általuk képviselt konzervatív értékek mentén alakított, centralizált nemzetpolitika fejlődhetett tovább. Ebben a folyamatban a szomszédos országokban élő kisebbségi közösségek mellett a diaszpóra is minden korábbinál nagyobb figyelmet kapott a magyar kormány részéről. Gázsó Dániel nyomán érdemes Magyarország diaszpórapolitikáját négy szinten görcső alá venni: 1.) a törvényhozás szintjén; 2.) a döntéshozó testületek és egyeztető fórumok szintjén; 3.) a programok szintjén; és 4.) az anyaországi támogatások szintjén.¹⁶ Ezeket külön-külön fogom bemutatni, különös tekintettel az anyaországi támogatások KMK-ra gyakorolt hatásaira.

A törvényhozás szintje

2010-ben, a második Orbán-kormány első évében az Országgyűlés elfogadta az ún. kettős állampolgárságról szóló törvényt, amely jogszabályi keretek között tette lehetővé a külhoni magyarok számára a magyar állampolgárság felvételének egyszerűsített eljárását, azaz az egyszerűsített honosítást.¹⁷ Az egyszerűsített honosítás bevezetését követően megváltoztatták a választási törvényeket is, melynek következtében a külföldön élő magyar állampolgárok is részt vehetnek többek között a magyarországi országgyűlési választásokon.

15 1989. évi XXXI. törvény (a Magyar Népköztársaság alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosítása) 6. § (3). Letöltés helye: alkotmanybirosag.hu/alkotmany-1989; letöltés ideje: 2024. 09. 10.

16 Gázsó Dániel: A diaszpóra politikai dimenziói. *Politikatudományi Szemle*, 2020. 29 (2). 47–68.

17 2010. évi XLIV. törvény a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról. 2. § (2). Letöltés helye: mkogy.jogtar.hu; letöltés ideje: 2024. 09. 10.

A legutóbbi, 2022-es országgyűlési választásokon a Kolumbiában élő magyarok töredéke vett részt: csupán 37-et vettek a névjegyzékbe a bogotái nagykövetségen a választások előtt.¹⁸ További vizsgálódás tárgya lehet az, hogy az alacsony részvételt a passzivitás, vagy a honosításhoz szükséges feltételek hiánya okozta-e.

A döntéshozó testületek, egyeztető fórumok szintje

Az első nagy nemzetpolitikai egyeztető fórum az 1999-ben létrejött Magyar Állandó Értekezlet (MÁÉRT), amely a Kárpát-medencében kisebbségben élő magyar közösségek szervezeteit fogja össze. Ennek nyomán kezdte meg működését 2011-ben a Magyar Diaszpóra Tanács (MDT) azzal a céllal, hogy közvetlen kapcsolatot teremtsenek a magyar diaszpóra különböző közösségeivel és szervezeteivel, valamint hogy segítse az anyaország és a diaszpóra közötti párbeszédet és együttműködést. Jelenleg ez a legnagyobb egyeztető fórum a magyar kormány és a diaszpóraszervezetek között.

Az MDT éves üléseire a diaszpóráközösségek regionális vezetői mellett meghívják egyházi intézményeket és számos, a magyar diaszpórához kapcsolódó hazai intézetet is. A LAMOSZSZ-t már a tanács első ülésre meghívták. Annus Beáta először 2022-ben képviselhette a KMK elnökeként a kolumbiai magyarok érdekeit a budapesti fórumon. Beáta így emlékezett vissza a 2022-es MDT-ülésre: *„2022-ben jutottam én el először az MDT ülésére személyesen. Nekem a network része, tehát a kapcsolatépítés tetszett a legjobban, az fantasztikus volt. Több dél-amerikai, nagyon aktív, évtizedek óta működő szervezet vezetőivel is találkoztam. Az ő aktivitásuk példaképként szolgál nekünk.”*

A programok szintje

A magyar kormány kiemelt fontosságúnak tartja a diaszpóráközösségek támogatását ösztöndíjprogramok révén. A következőkben ezek közül mutatok be néhányat, amelyek közvetlenül érintik a Kolumbiában élő magyar közösséget.

18 Nemzeti Választási Iroda – Országgyűlési Választás 2022. – Külképviseltek listája. Letöltés helye: <https://vtr.valasztas.hu/ogy2022/valasztasi-informaciok/kulkepviseltek-listaja?tab=list>; letöltés ideje: 2023. 07. 17.

- A Diaszpóra Felsőoktatási Ösztöndíjprogramot a magyar kormány azzal a céllal hozta létre, hogy az Európán kívüli magyar diaszpórában élők számára lehetőséget adjon a magyar felsőoktatási intézményekben tanuláshoz, hogy ezzel fejleszthessék személyes, szakmai és kulturális kapcsolataikat Magyarországgal.¹⁹
- A Balassi-ösztöndíjprogram keretében a Külgazdasági és Külügyminisztérium húsz helyet hirdet meg a magyar nyelv és örökség tanfolyamra Budapesten, egy 9 hónapos tanév időtartamára a diaszpórában élő fiatalok számára. Az ösztöndíj fedezi a tanfolyam, a hallgatói szállás és az egészségbiztosítás költségeit, valamint havi költőpénzt is biztosít.²⁰
- A Rákóczi Szövetség Diaszpóra Programja 2018-tól nyújt lehetőséget magyarországi tanulmányútra évente 1000, diaszpórában élő 10 és 25 év közötti magyar fiatal számára.²¹
- A Kőrösi Csoma Sándor Program (KCSP) 2013-ban indult a Nemzetpolitikai Államtitkárság égisze alatt azzal a céllal, hogy a diaszpórában élők nemzeti identitását, nyelvi és kulturális ismereteit ápolja, valamint a Magyarországgal való kapcsolataikat erősítse. Ennek érdekében az első évben megközelítőleg ötven, majd az azt követő években körülbelül száz ösztöndíjast küldenek ki a világ különböző pontjaira, hogy a rájuk igényt tartó magyar diaszpóraszervezetek közösségépítő munkáját segítsék. A KMK 2023-ban csatlakozott a programhoz, így most már Argentína, Brazília, Chile, Paraguay, Uruguay és Venezuela mellett Kolumbiába is érkeznek KCSP-ösztöndíjasok a latin-amerikai magyar diaszpórába.²² *„A 2023-ban elindított Bogotái Hétvégi Magyar Iskolában például 2024-ben KCSP-ösztöndíjas végezte a tanítást. Emellett 2024 februárjában ugyancsak KCSP-ösztöndíjas segítségével indítottuk el a táncházat, amely havi egy alkalommal kerül megrendezésre. A foglalkozásokat szintén a KCSP-ösztöndíjas tartja”* – számolt be Kalocsa Bernadett, a Bogotái Hétvégi Magyar Iskola alapítója. A Caliban élő magyarok számára is nagy segítséget jelent az ösztöndíjprogram. Jansen Rincón elmondása szerint: *„Domán Kornél volt KCSP-s ösztöndíjas, majd idén dr. Léránt Andrea és Teszáry Miklós nagyon aktívan vesznek részt Caliban a programok megszervezésében. Közreműködnek, segítenek a főzésben, a tánctanításban is.”* A programot Beáta is pozitívan értékelte: *„Óriási segítséget jelent nekünk a KCSP, így reméljük, hogy a jövőben is lesznek nálunk ösztöndíjasok, és hogy maga a program megmarad, mert a segítség az kell mindenképpen.”*

19 A Diaszpóra Felsőoktatási Ösztöndíjprogram honlapja: <https://diasporascholarship.hu/hu>; letöltés ideje: 2024. 09. 10.

20 A Balassi Képzési Programok honlapja: <https://balassieducation.hu/hu>; letöltés ideje: 2024. 09. 10.

21 A Diaszpóra Program honlapja: <https://rakocziszovetseg.org/diaszpóra-program>; letöltés ideje: 2024. 09. 10.

22 A KCSP honlapja: <https://www.korosiprogram.hu>; letöltés ideje: 2024. 09. 10.

Az anyagi támogatások szintje

A magyarországi nemzetpolitika 2010 utáni átalakulása talán legszembetűnőbben anyagi kereteinek radikális megnövelésében mutatkozott meg. A közzétett adatok alapján a külhoni támogatások nominális értéke a 2010-es évek alatt lényegében megtízszereződött.²³ Az állami támogatások célba juttatását 2011 óta a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. (BGA) végzi. A KMK – mint már olvashattuk – többek között azért is alakult meg mint bejegyzett szervezet, hogy a hagyomány- és identitásörzéssel kapcsolatos tervek megvalósításához pályázni tudjon a BGA által nyújtott anyagi támogatásokra. Az elmúlt években több pályázatot is benyújtottak, és támogatást is nyertek. Így vásárolhattak néptáncruhákat a helyi néptáncoktatás magasabb szintre emelése érdekében, valamint szintén a BGA támogatásával szerveztek közösségépítő körutakat Caliba. A KMK továbbá 2023 elején társpályázatot nyújtott be a Magna Hungaria Íjász Egyesülettel közösen, amelyet elnyerve 2023 októberében megrendezték a Villa de Leyva-i íjásztábort. *„Nagy bumm volt, hiszen a táborban részt vett Mónus József, a világrekord íjász, akinek sikerült átlőnie a Villa de Leyva-i főteret. Az az egyik legnagyobb tér itt Dél-Amerikában, és hát ugye a Magna Hungariától pedig kaptak a gyerekek íjat. Azzal az lesz majd a cél, hogy innen, amikor mennek Magyarországra a gyerekek táborozni, akkor elvigyék magukkal. Sok történelmi információt és tananyagot is átadtak nekünk. Tehát ez tényleg egy nagyon színvonalas tábor volt”* – emlékezett vissza Beáta. Jansen Rincón a fiával együtt szintén részt vett az eseményen, aki azt mondta: *„egészséges, baráti kapcsolatok alakultak ki a tábor során”*.

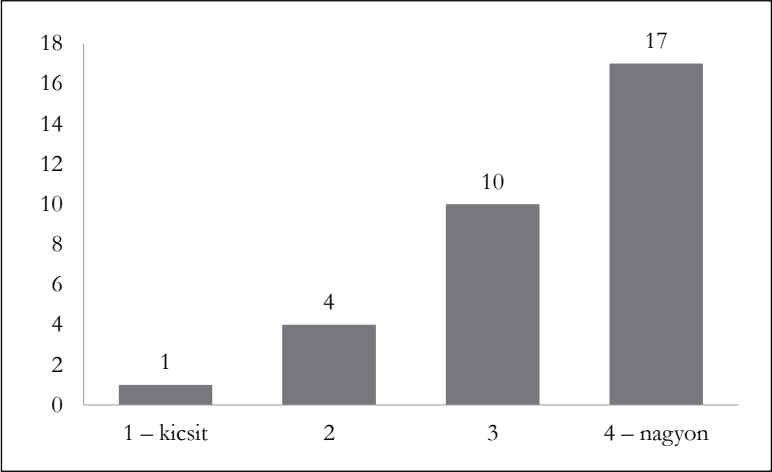
Az online kérdőíves kutatás eredményei

A kérdőíves kutatásom célja az volt, hogy a meglévő tapasztalataimat és ismereteimet minél több ember véleményének lekérdezésével strukturáltan kibővíthessem. A kérdőívet magyar és spanyol nyelven készítettem el, mert számítottam arra, hogy lesznek olyanok, akik spanyolul jobban ki tudják fejezni magukat.

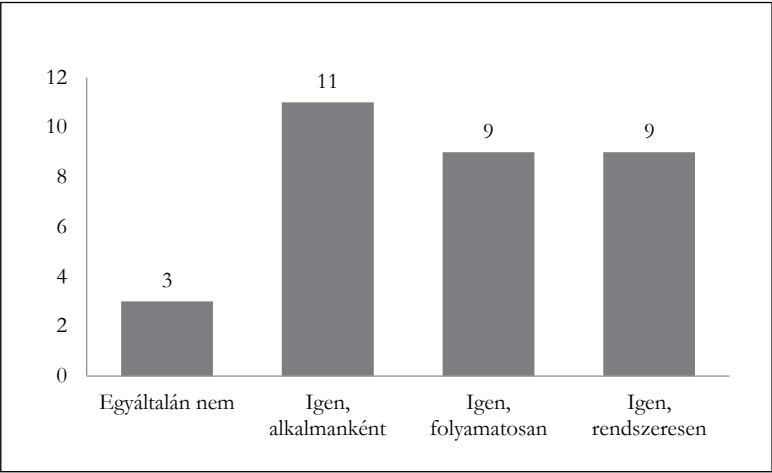
A kérdőívet 32-en töltötték ki. Kicsivel többen voltak a nők (62,5%), a kitöltők 60%-a továbbá 45 és 65 év közötti volt. A legfiatalabb 19, a legidősebb 82 éves, így igen eltérő életkorúak voltak. 13-an spanyolul válaszoltak a kérdésekre. A válaszadók 40%-a 2011 után érkezett Kolumbiába, 34%-uk pedig Kolumbiában született. Többségük a

23 Gázsó, 2022. Otthon és itthon, i. m.

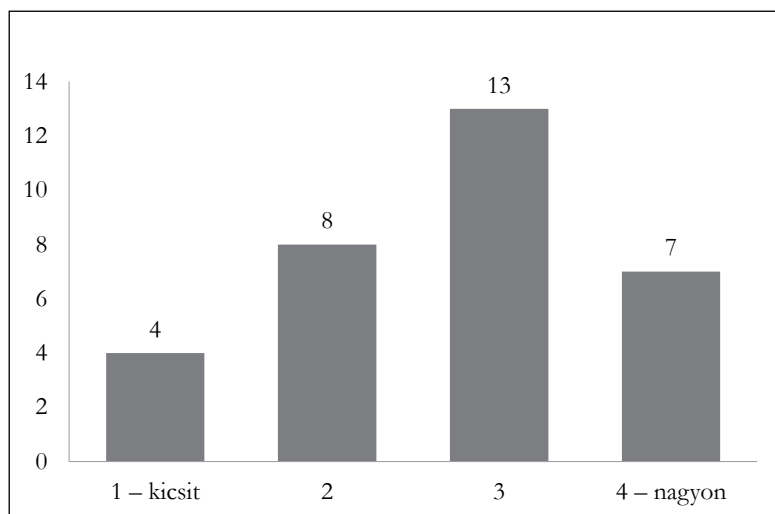
fővárosban, Bogotában lakik, de más, a korai magyar emigráció számára is meghatározó nagyvárosból és megyeszékhelyekről – mint Medellín, Cartagena és Calí – is érkeztek válaszok. A következőkben néhány ábra segítségével vizualizálom a kvantitatív kutatásom legfőbb eredményeit.

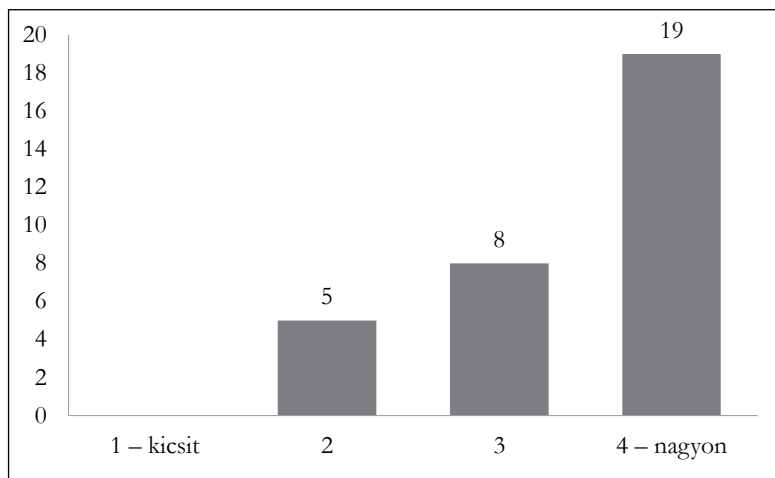
1. ábra: Mennyire érzi magát magyarnak Kolumbiában? (1-től 4-ig terjedő skálán)

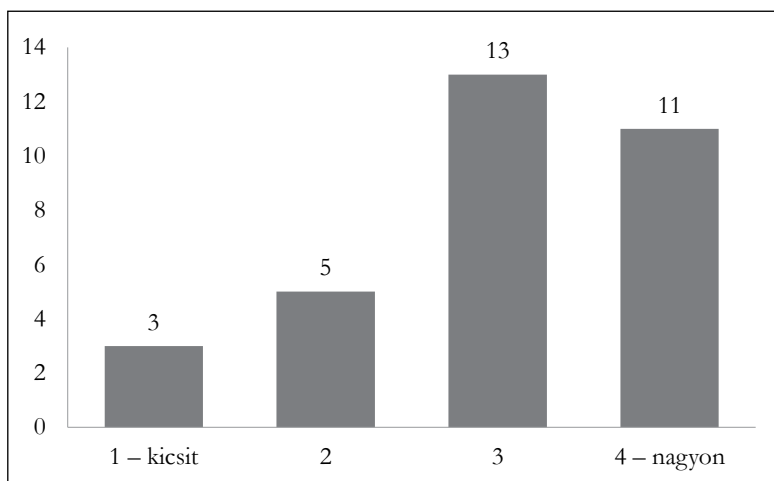
2. ábra: Nyomon követi-e a magyarországi eseményeket, híreket?

3. ábra: Mennyire gondolja erősnek a kolumbiai magyar közösséget?
(1-től 4-ig terjedő skálán)

4. ábra: Mennyire tartja fontosnak a magyar hagyományok ápolását, megőrzését Kolumbiában?
(1-től 4-ig terjedő skálán)

5. ábra: Mennyire elégedett a kolumbiai magyarok közösségi rendezvényeinek gyakoriságával? (1-től 4-ig terjedő skálán)

Összegzés

Kutatásom eredményei alátámasztják, hogy ahhoz, hogy egy közösség fennmaradjon, közös célokra van szükség, amelyekkel a közösség tagjai tudnak azonosulni. Emellett szükség van egy jól működő szervezetre is, ami lehetővé teszi a célok elérését. A KMK képes volt a kolumbiai magyarság meghatározó részét bevonni az identitásmegőrző tevékenységeibe. Ez azért volt lehetséges, mert olyan célokat fogalmazott meg, amelyekkel cselekvőképessé tudta tenni a tagokat. A KMK egyfajta hidat képez a kolumbiai magyarok között. Ez nem könnyű, mert az óriási területű országban egymástól távol élnek a magyar családok. A KMK sikeresen összehozta a közös érdeklődésű embereket, újabb alcsoportokat, célközösségeket szervezett. Ilyen például a bogotái magyar kórus, amit a magyar zene iránti szeretet tart össze. Mindezzel a KMK tagjainak identitástudata, magyar kötődése megerősödött. Egyre többen szeretnének aktívan részt venni olyan programokon, amelyek a magyar kulturális örökség megőrzését segítik.

Egy ilyen hatékonyan működő szervezetben kulcsfontosságú szerepe van a vezetőnek. A KMK Annus Beáta nélkül aligha tudott volna néhány év alatt ilyen dinamikus diaszpóraszervezetté fejlődni. Sikerének egyik titka a partnerkapcsolatok széles körű kiépítése. Annus Beáta létrehozta azokat a kommunikációs csatornákat, amelyekkel napi szinten tudja koordinálni a közösség működését. Külső partneri hálózatának legfontosabb szereplője pedig nem más, mint a magyar kormány, amely az utóbbi bő tíz évben minden korábbinál nagyobb támogatást nyújt a migrációs eredetű diaszpórák közösségeinek.

Kolumbiában az anyaországi támogatásokra szükség van a közösségi programok, körutak és táborok megvalósításához.

Számomra meglepő volt tapasztalni, hogy a nyelvismeret és az identitás egymástól függetlenül is létezik: azok is érezhetik magukat magyarnak, akik nem beszélik a nyelvünket. Ezzel együtt bebizonyosodott az is, hogy az erősödő identitás felébreszti a vágyat a magyar nyelv tanulására, illetve fejlesztésére. Kutatásom eredményei azt mutatják, hogy az identitás alapja a magyar kulturális értékek elsajátítása, ismerete, amelynek egyik legfontosabb eszköze a nyelv. A magyar nyelv ismerete az anyaországgal való kapcsolattartás szempontjából is meghatározó.

Összegezve, kutatásom bizonyította, hogy a kolumbiai magyar diaszpóra egy egyre erősödő közösséget alkot: létrehozta saját szervezetét, amely képviseli az ott élő magyarok érdekeit Magyarországon is. A KMK a kezdeti nehézségek ellenére bizakodásra ad okot, mert hatékonyan erősíti a közösség tagjaiban a magyar identitást, és szerves kapcsolatot alakított ki az anyaországgal. Az erős közösség feltétele az erős identitás, de ez fordítva is igaz: a közösséghez tartozás megerősíti az egyén nemzeti, etnikai hovatartozását. Diaszpórában a közösségépítéshez szervezetekre van szükség.

Irodalomjegyzék

- Anderle Ádám: Magyarok Latin-Amerikában. *Rubicon*, 2008. 19 (1). 70–71.
- Anderle Ádám (szerk.): *Tanulmányok a latin-amerikai magyar emigráció történetéből*. Hispania Kiadó: Szeged, 1999.
- Gazsó Dániel: A diaszpóra politikai dimenziói. *Politikatudományi Szemle*, 2020. 29 (2). 47–68. DOI: <https://doi.org/10.30718/POLTUD.HU.2020.2.47>
- Gazsó Dániel: An Endnote Definition for Diaspora Studies. *Minority Studies*, 2016. 18. 161–182.
- Gazsó Dániel: *Otthon és itthon. A magyar diaszpóra és anyaországa*. Gondolat Kiadó: Budapest, 2022.
- Gazsó Dániel: Volt egyszer egy Trianon. *Valóság*, 2015. 58 (8). 70–88.
- Gazsó Dániel – Jarjabka Ákos – Palotai Jenő – Wilhelm Zoltán: Diaspora Communities and Diaspora Policies. The Hungarian Case. *Population Geography: A Journal of the Association of Population Geographers of India*, 2019. 41 (1). 23–34.
- Szondi Ildikó – Seres Alíz Ivett: Tengerentúli magyarok. *Acta Universitatis Szegediensis: forum: acta juridica et politica*, 2011. (1) 2. 169–200. Letöltés helye: acta.bibl.u-szeged.hu; letöltés ideje: 2024. 09. 10.
- Torbágyi Péter: *Magyar kivándorlás Latin-Amerikába az első világháború előtt*. Szegedi Tudományegyetem: Szeged, 2009.
- Torbágyi Péter: Magyar vándormozgalmak és szórványközösségek Latin-Amerikában a második világháború kitöréséig (doktori értekezés). Szegedi Tudományegyetem: Szeged, 2007. Letöltés helye: doktori.bibl.u-szeged.hu; letöltés ideje: 2024. 09. 10.
- Torbágyi Péter: *Magyarok Latin-Amerikában*. A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága: Budapest, 2004.